

Folyamatos jelen

*A reggeli gyorsvonat hirtelen megállt
egy lepukkant állomáson,
és nem akart továbbindulni,
hosszú percek után kalauz hozta a hírt:
villám csapott a bakterházba.
A villámok már a bakterokat sem kémélik.
Hétfőn Topolyán csapott le a villám,
a Széles utcában – újságolta Erika húgom,
a családi házunk előtti villanykaró
hosszában, szabályosan kettészakadt.
Istenem, két napig nem volt náluk áram.*

*Fogarassy Miklós temetésére
igyekeztem a pesti köztemetőbe
a nyár legvégén; egész éjszaka esett,
párolgott a sok víz, vissza a mennyekbe
(kétezertizenhárom augusztusában).
Egész éjszaka zuhogott, ömlött,
két hónap szárazság után
megnyíltak az ég csatornái.
Három évig nem közöltem
verset magyar folyóiratban.*

*Villám csapott a bakterházba.
Istenem, jajveszékelt egy asszony
a szomszéd kupében,
elkések a munkahelyemről,
mikor indul a szerelvény?
Örökre itt maradunk?
Örök időkre kismoszkvában?!*

*Reggel cetli állt az asztalon:
„Áronnak vidd el a bankszámla-kivonatokat
és a kajajegyét, ő is kint lesz a temetésen”.
Tíz évvel előbb, 2003-ban Miklós és Áron
megbeszélték, a BAH-csomópontnál
találkoznak, és együtt mennek
a Farkasrétre, Balassa Péter temetésére*

(Fogarassy és Balassa voltak Áron mentorai).
Várakozás közben Miklós,
a kongresszusi központ előtt,
leheveredett a pázsitra,
aztán a temetési szertartás közben
rájött, hogy elveszett a pénztárcája:
személyi igazolvány, bankkártya, bérlet,
némi aprópénz. Felettébb kellemetlen,
lett nagy riadalom és kapkodás,
rohant vissza a csomópontra,
otthagya Balassát a ravatalon.

Villám csapott a bakterházba,
tönkrement a transzformátor,
leállt a forgalom, beázott a rendszer;
errefelé folyamatosan késnek a vonatok.
Agyamon átsuhantak az angol igeidők:
folyamatos befejezett múlt,
folyamatos befejezett jelen,
folyamatos befejezett jövő.
Kismoszkvában vesztegeltünk,
egy graffitikkal telefestett tehervonat mellett.
Kietlen rengeteg, mintha Szibériában.
A szomszéd kupében pánikba estek,
azt hitték, örökre Hajmáskéren maradunk.
A reményből oly kevés van.
Ösküig lépésben ment a vonat,
Várpalotára kilenc óra körül értünk
(reggel nyolckor indultunk Veszprémből,
egy óra alatt sikerült megtenni húsz kilométert).
Villám csapott a bakterházba.

Miklós sokszor utazott Veszprémbe
vonattal, kutatni jött a megyei könyvtárba,
nem panaszkodott: általában késtek
a vonatok, személyek és gyorsok is.
A bakterház mellett mindig lassított a szerelvény,
Miklós nem panaszkodott, időmilliomos volt,
gyakran megfordult Veszprémben,
könyvtáros haverjaival borozott,
aztán meg nálunk kvaterkáztunk;
gyerekkorát emlegette, Külsővatot,
ahol a Horváth ikrekkel játszott,
Gyurival és Balázssal, a kis pisisekkel
(egyik bíró lett, a másik belügyminiszter).
Miklós kedvenc témája apja volt,

*a horthysta vezérkari főnök,
aki elveszett a Don-kanyarban.
A budai vár ostromáról is beszélt:
anyjával és nővérével – a vár alatt –
egy Krisztina körüti pincében
húzták meg magukat, másokkal együtt.*

*Villám csapott a bakterházba.
A nyolcvanas évek közepén
Gabi-val és Áronnal Riához mentünk,
Újpestre, de nem találtuk az utcát,
nem találtuk Riát, bolyongtunk,
kavarogtunk egy nagy építkezés
kellős közepén, Újpesten.
Aztán mégis odaértünk,
félleg már lebontották az utcát,
épp csak két-három épület maradt még,
az egyik ablakban Ria jógázott,
Miklós hívását várta Amerikából,
tanulmányúton volt,
Texas vagy Oklahoma?
Nem emlékszem.*

*Az évek a múltba mosódnak,
a memória örök jelenné sötétül.
Sose legyünk egészen biztosak magunkban,
a nosztalgiával mindig baj van.
Annyi mindent el kellene mondani még:
felidézni Miklós történeteit Mészölyről, Tandoriról.
Mészöly kisoroszi birtokán sokan megfordultak,
egymásba csúsztak az események. Albumképek
a régi időkből: az irodalom kusza útvesztői.
Még a Szárnyas lovak megjelenése előtt,
egyszer Mészöly, útban az Adria felé,
betért az Új Symposionba is,
a Katolikus Porta-i szerkesztőségbe,
izgalommal vártuk Danyi Magdi-val,
Thomka Beátával és Juhász Erzsivel
(arcok, melyekbe utólag kapaszkodni lehet):
az Anti-Machiavelli c. esszé kéziratát hozta,
a fedelmek és az alattvalók játszójáról.
Villámok cikáztak a vasfüggönyön,
hadilábon álltunk a hatalommal és a kánonnal;
egymásba csúsznak a motívumok:
máskor meg Sziverivel érkeztünk
Kőbányára, a Kőrösi Csoma sétányra,*

Fogarassy éppen Marnóval diskurált
az imádott Tandoriról (a legnagyobb
most is ő, és Bodor, Oravecz, Tolnai).
Fogarassy finom és csöndes jellem volt,
rendíthetetlen ízlésű – írja Nádas –,
aki a kánont messze elkerülte.
Hamvassal üldögélt a Bajza utca 18-ban,
csodálta Hamvas bádogdózniját,
kék munkászubonyát,
ahogy dohányból sodorta cigarettáit.
Hamvas a szőlőültetésről és fatelepítésről
tartott kiselőadásokat,
rég szőlőtövekről értekezett a könyvtárban.
Fogarassy kedvelte a vajdaságiakat is,
olvasott élőket és holtakat,
ismerte Zombor múltjának fontos epizódjait.
Gion Nándor, a bácskai Marquez,
a kőbányai sétány szemközti ablakában írta
regényeit, erről tábla is tanúskodik, melyet
Miklós járt ki a helyi önkormányzatnál.
A szemközti ablak mögött
„véres patkányirtás idomított görényekkel”,
nagyokat kortyoltunk Gion kedvenc italából,
a lila címkés Rubin vinjából.
Miklós napokig pácolta a vadakat,
majd omlósra sütötte őket a tepsiben,
szósz is rotyogott a sparhelton,
fenséges lakomák a kiskonyhában,
és a konyha végében egy heverő,
mindenkori menedék és oltalom
a menekülő költők számára.

Villám csapott a bakterházba.
Fogarassy telefonhívásai, a kánonon túlról,
kiszámíthatatlan időközökben, nem túl gyakran,
de körültekintő figyelemmel és részletességgel,
mondta a monológját, a cerszegtomaji
Szabó Istvánról, a homo novusról,
Herceg Jánosról, Zomborról, a Dunáról,
a mély és szegény televényről,
a Don-kanyarról, Horthy katonáiról,
a Szomjas oázis szerzőinek száraz puncijáról.
Olykor valósággal megnémult,
csak járt-kelt szótlánul, egykedvűn,
a szenvedő műértő arckifejezésével;
Nádas szerint ő volt a magyar irodalom
legfinomabb tollú mestere.

Villám csapott a bakterházba.
Késtem, de még így is elsőnek értem ki
a köztemetőbe, Áron is jött a Trafóból.
Csak álltunk a koporsó mellett,
kettesben, túl korán érkeztünk,
ácsorogtunk tétován,
felidéztük a BAH-csomópontot,
a pénztárcát, Balassa temetését.
Most Fogarassy feküdt a ravatalon,
némán, mozdulatlanul, túl a kánonon.
Aztán Kalapáti Dórika érkezett,
Feri nem ért rá, dolgozott,
lassan mások is megjöttek: Ria,
Fannyka, Szűgyi Zoli, Marno,
Esterházy és a kékharisnyák.
És vonultunk a végeláthatatlan
sírok hektárjain keresztül, a hiába-
valóság dalait zengték a kórusok.

Semmi esztétika,
semmi valami.
Nincs már, ami volt,
nincs már bakterház,
porig rombolta a villám,
kettéhasadt a villanypózna.
Egyre hosszabbak az éjszakák,
egyre rövidebbek a mondatok.
Megváltozott a madarak röpte is,
nincs sötét, és nincs világos;
transzparencia van, és nincsenek
egyértelmű válaszok.
Minden megvan – mintha tegnap
történt volna –, és még sincs:
sötét háttéren fakó tinta,
túnt idők néma emléke,
mindenki csak szörföl
minden körbemeget,
minden csak ismétlődik.
Igazítjuk a programokat,
frissítjük a szoftvereket.
Villám csapott a bakterházba.
Gyalulom, savanyítom
a káposztát, gyalulom,
temetem a nosztalgiát.